

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ PRÁVNÍ
ÚPRAVY VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ
PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petrů, Ph.D.

Autor práce: Kristýna Petrová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 8. května 2017

.....
Kristýna Petrová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce JUDr. Mgr. Ivovi Petřu, Ph.D. za ochotu, vstřícný přístup a věcné rady, které mi při psaní této práce věnoval.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je posoudit míru rozdílnosti či podobnosti české a francouzské právní úpravy vyživovací povinnosti.

Obsah práce se člení na pět kapitol, přičemž první část je zaměřena na teoretickou stránku této práce. První kapitola představuje úvod do rodinného práva České republiky a Francie a poskytuje stručný přehled jeho historie, pramenů a struktury. Druhá kapitola se věnuje všem druhům vyživovací povinnosti v platném rodinném právu obou právních úprav. Třetí kapitola se zabývá komparativní analýzou rodinného práva a druhů vyživovací povinnosti ve výše uvedených zemích. Čtvrtá kapitola stručně seznamuje se specifickými rysy právního jazyka a jeho překladem mezi jazyky. Závěrečná část je věnována čistě praktické páté kapitole, která se soustředí na rozbor právní terminologie vyživovací povinnosti.

Tuto bakalářskou práci uzavírá dvojjazyčný glosář a résumé ve francouzštině.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to assess the degree of difference or similarity between the Czech and French legal support obligations.

The content of this work is divided into five chapters; with the first section focusing on the theoretical aspect of this thesis. Chapter number one opens with a description of family law in the Czech Republic and France; giving a brief introduction to its history, sources and structure. The second chapter is devoted to all kinds of support obligations in the applicable family law of both law systems. The third chapter presents a comparative analysis of family law and support obligations in the fore-mentioned countries. The fourth chapter briefly introduces the specific features of the legal language and its translation into other languages. Final section is dedicated to the purely practical chapter number five centring around the analysis of the legal terminology of support obligations.

This bachelor's thesis concludes a bilingual glossary and résumé in French.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 RODINNÉ PRÁVO	10
1.1 Historie rodinného práva.....	10
1.1.1 Česká republika	10
1.1.2 Francie.....	11
1.2 Prameny rodinného práva	12
1.2.1 Česká republika	12
1.2.2 Francie.....	13
1.3 Struktura rodinného práva.....	15
1.3.1 Česká republika	15
1.3.2 Francie.....	16
2 VYŽIVOVACÍ POVINNOST	19
2.1 Česká republika.....	19
2.1.1 Výživné mezi manžely	20
2.1.2 Výživné rozvedeného manžela	21
2.1.3 Výživné mezi rodiči a dětmi	21
2.1.4 Výživné mezi předky a potomky	23
2.1.5 Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce	24
2.2 Francie.....	24
3 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA	28
3.1 Rodinné právo	28
3.2 Vyživovací povinnost	29
4 PŘEKLAD V PRÁVNÍM JAZYCE.....	31
4.1 Právní jazyk	31
4.2 Mezijazykový překlad.....	32
4.3 Překladatelské postupy.....	32

5	ROZBOR PRÁVNÍ TERMINOLOGIE VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI	35
5.1	Výživné mezi manžely.....	35
5.2	Výživné rozvedeného manžela	36
5.3	Výživné mezi rodiči a dětmi	37
5.4	Výživné mezi předky a potomky	38
5.5	Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce	39
	GLOSÁŘ	40
	ZÁVĚR	41
	RÉSUMÉ	42
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	44
	SEZNAM ZKRATEK	47
	SEZNAM TABULEK	48

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce „*Komparativní analýza české a francouzské právní úpravy vyživovací povinnosti a rozbor příslušné právní terminologie*“ jsem si zvolila z více důvodů. Zaprvé se mne téma vyživovací povinnosti po právní stránce osobně dotýká. A proto vidím ve své práci velký potenciál k prohloubení znalostí v této oblasti i přes to, že se moje práce nevěnuje detailněji vyživovací povinnosti rodiče k dítěti, ale zaměřuje se obecně na všechny druhy vyživovací povinnosti v České republice a ve Francii. Dále jsem přesvědčena, že se jedná o stále aktuální téma jak v četnosti případů v praxi, tak i vzhledem k novelám občanského zákoníku. Jsem si vědoma faktu, že téma vyživovací povinnosti se poměrně často rozebírá různými autory knih či vysokoškolských a univerzitních prací, avšak ne z hlediska srovnání české a francouzské právní úpravy, jako hlavního cíle této práce, a rozboru příslušné právní terminologie, jako cíle sekundárního.

Účelem této práce je nalézt míru podobnosti a rozdílnosti mezi českou a francouzskou právní úpravou vyživovací povinnosti. Pokud budu vycházet z faktu, že občanský zákoník tvoří pro každý kontinentální právní řád jeden z nejdůležitějších právních předpisů, měla by se jeho česká i francouzská právní úprava po formální stránce shodovat. Poté by se dalo uvažovat, že by tomu tak mohlo být i o po stránce obsahové. To by znamenalo shodnost druhů vyživovací povinnosti jak ve struktuře, tak v obsahu právní úpravy, a např. i nezařazení právní úpravy registrovaného partnerství do francouzského občanského zákoníku, jenž představuje hlavní pramen rodinného práva v České republice.

Pro nalezení odpovědí čerpám zejména z následujících zdrojů: platné české a francouzské právní předpisy; HRUŠÁKOVÁ, M., Z KRÁLÍČKOVÁ a L. ESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*; NOVOTNÝ, P. a kol. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*; SVOBODA, K. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*; Oficiální databáze právních předpisů Francie, *Légifrance.gouv.fr le service public de la diffusion du droit*; Oficiální portál evropské e-justice. *Réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale*.

Vzhledem ke skutečnosti, že při zkoumání situace ve Francii používám ve většině případů francouzsky psané zdroje, držím se originálního znění právních pojmů a neuvádím-li jinak, předkládám vlastní návrh jejich překladu.

Bakalářská práce se dělí na pět kapitol. Teoretickou část uvádím v první kapitole stručným seznámením se s českým a francouzským rodinným právem, kde popisuji jeho historii, prameny a strukturu v obou právních řádech.

Druhou kapitolu věnuji vyživovací povinnosti. Nejprve představuji všechny druhy vyživovací povinnosti v České republice a ve Francii, abych následně mohla stručně rozepsat pouze ty druhy, které se nalézají v základním českém a francouzském prameni platné právní úpravy rodinného práva. Při popisu vybraných druhů vyživovací povinnosti se zaměřuji na jejich subjekty, vznik, rozsah a zánik.

Třetí kapitola přináší srovnání základního pramene a struktury rodinného práva a obzvlášť srovnání druhů vyživovací povinnosti obou zemí.

Ve čtvrté kapitole objasňuji specifické rysy právního jazyka spolu s problematikou jeho překladu mezi jazyky a základními překladatelskými postupy.

Praktickou část představuje především pátá a poslední kapitola. Hlavním předmětem této části je rozbor právní terminologie vyživovací povinnosti, díky kterému určím vhodné jazykové ekvivalenty. Především v této části se opírám o právní česko-francouzské a francouzsko-české slovníky a o právní slovníky výkladové. Tuto část uzavírá česko-francouzský glosář vybrané právní terminologie vyživovací povinnosti.

V závěru shrnuji nejpodstatnější myšlenky mé práce a zároveň zhodnocuji výsledky stanovených cílů. Bakalářskou práci zakončuje résumé ve francouzštině.

1 RODINNÉ PRÁVO

V této kapitole stručně ozřejmím historii, prameny a strukturu rodinného práva v České republice a ve Francii. Její hlavní úloha spočívá v nalezení shodnosti či rozdílnosti základního pramene rodinného práva v obou právních úpravách, jež je podstatná pro další průběh mé práce.

Rodinným právem se rozumí soubor právních norem soukromého práva, které upravují jak osobní stav člověka v rodině, tak osobní a majetkové závazky, tedy subjektivní rodinná práva a povinnosti, a to především v manželství, v partnerství lidí stejného pohlaví, mezi rodiči a dětmi a ostatními příbuznými nebo v náhradních rodinách.¹

1.1 Historie rodinného práva

1.1.1 Česká republika

Rodinné právo (RP) v České republice (ČR) prošlo od své kolébky mnohými změnami. Jeho prvotní právní úprava se nalézala ve Všeobecném zákoníku občanském (v praxi označovaném jako obecný zákoník občanský), jak byl pojmenován Císařský patent císaře Františka I. z roku 1811 platný od roku 1812 pro všechny země rakouského císařství.²

Od roku 1950, kdy nabyl účinnosti zákon č. 265/1949, o právu rodinném, schválený Národním shromážděním Československé republiky v roce 1949, došlo k vyčlenění právní úpravy práva rodinného od občanského zákoníku.

Zákon o právu rodinném nahradil v roce 1964 nový zákon, zákon č. 94/1963, o rodině. Tento zákon byl rozvržen do čtyř částí upravujících manželství, práva, povinnosti a vztahy mezi rodiči a dětmi, a vyživovací povinnost.³ Avšak celková právní úprava RP

¹ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, s. 4.

² KOVÁŘOVÁ, D. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-84-4, s. 16.

³ VÁVROVÁ, L., Mgr. *Výživné pro děti v české a francouzské právní úpravě*. Praha, 2005. Rigorózní práce (JUDr.). Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007-05-01. s. 5.

byla rozdělena především mezi zákon o rodině, mnohokrát novelizovaný, a občanský zákoník (např. ustanovení o vypořádání společného jmění manželů).

Obrat v právní úpravě RP nastal zrušením zákona o rodině a dřívějšího občanského zákoníku. Přijetí nového občanského zákoníku (NOZ) přineslo opětovné sjednocení právní úpravy RP, a tím i ucelené zpracování soukromoprávních vztahů.⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, nabyl účinnosti 1. ledna 2014.

1.1.2 Francie

Historický vývoj francouzského *droit de la famille* (rodinného práva) se datuje až k 18. století, kdy např. v roce 1793 byla *la Convention nationale* (Národním shromážděním) přijata definice manželství.⁵

Vznik právní úpravy RP ve Francii se pojí především k datu 21. března 1804, kdy vstoupil v platnost první a v novelizované formě stále platný *Code civil des Français* (Francouzský občanský zákoník). V pozdějších letech byl znám jako *Code Napoléon* (Napoleonův zákoník). I když se na sepisování mimo jiné osobně podílel i Napoleon, hlavním autorem je Jean-Jacques Régis de Cambacérès.

Zákoník, formálně navazující na kodifikaci východořímského císaře Justiniána, nese symboly trojí svobody – osobní, majetkovou (vlastnickou) a smluvní, a definitivně zrušil všechna omezení pocházející z feudálního práva a ukončil nerovnost osob dle příslušnosti ke stavu.⁶ Francouzský zákoník, který je v současnosti nazýván *Code civil* (CC), se cení pro svoji jasnost, přesnost, vysokou estetickou úroveň jazyka a přiměřené obecné formulace pro dotváření práva soudci.

Největšími reformami prošly od přijetí CC zákony týkající se *le concubinage* (partnerství)⁷ v letech 1912 a 1999, *l'adoption* (adopce) v letech 1966 a 1976, *les régimes*

⁴ NOVOTNÝ, P. a kol. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5167-2, s. 1.

⁵ VALLEZ, M., 2013. Quelques dates importantes en droit de la famille. *Balises : le webmagazine de la Bibliothèque publique d'information* [online]. [cit. 28. 04. 2017]. Dostupné z: <http://balises.bpi.fr/sociologie/quelques-dates-importantes-en-droit-de-la-famille>.

⁶ DADÁK, M., 2014. Napoleonova kodifikace práva a Code civil. *Law Portal: studentský magazín o právu* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.lawportal.cz/napoleonova-kodifikace-prava-a-code-civil/>.

⁷ *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [...nejen pro překladatele]*. V Brně: Lingea, 2007. ISBN 978-80-87062-05-0, s. 139.

matrimoniaux (manželská majetková práva) v letech 1965 a 1985, *le divorce* (rozvod manželství) v letech 1975 a 2004, *la filiation* (příbuzenství) v letech 1972 a 2005 a *les successions* (dědictví) v letech 2001 a 2006.⁸

1.2 Prameny rodinného práva

1.2.1 Česká republika

Po rekodifikaci soukromého práva, tj. občanského práva hmotného, se stěžejním pramenem RP stal zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. NOZ čítá 3081 paragrafů a je složen z úvodu a 5 částí, které se dále dělí na hlavy, díly, oddíly, pododdíly, paragrafy (§) a odstavce (odst.). Zahrnutí všech uvedených úrovní hlav zákoníku není podmíněno.

Tabulka 1: Základní struktura nového občanského zákoníku⁹

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK	
Úvod	Hlavička zákonu
Část I.	Obecná část
Část II.	Rodinné právo
Část III.	Absolutní majetková práva
Část IV.	Relativní majetková práva
Část V.	Ustanovená společná, přechodná a závěrečná

Mezi prameny upravující rodinné vztahy se také řadí další vnitrostátní zákony. Důležitým zákonem regulujícím právní úpravu registrovaného partnerství i vyživovací povinnosti partnerů stejného pohlaví je zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 239/2008 Sb. Dalším příkladem pramene RP může být zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ REVEL, J., 2007. Fiche de niveau 1 : Droit de la famille. *Портал французского права* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.france-jus.ru/upload/fiches_fr/Droit%20de%20la%20famille.pdf.

⁹ Vypracováno na základě: zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Pramen občanského práva procesního představuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve kterém je ukotven postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení, např. v řízení o výživném na nezletilé dítě.

Základní zákon České republiky, zákon č. 1/1993 Sb. - Ústava České republiky, spolu s uvozovacím ústavním zákonem, zákonem č. 2/1993 Sb. - Listina základních práv a svobod, stanovují a zaručují lidské hodnoty a přirozená lidská práva. Ústava ČR uvádí, že „každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“¹⁰ a „základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci“¹¹. Listina základních práv a svobod dále stanoví, že „rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona“¹² a „péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči“¹³.

Význam pro rodinné právo má také celá řada mezinárodních smluv, které mohou být označeny např. jako úmluvy či dohody.¹⁴ Je namístě uvést Úmluvu o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovací povinnosti vyplývajících z rodinných vztahů, která byla podepsána v rámci EU v Haagu v roce 2007 (Úřední věstník, L192, 22. 7. 2011, s. 51-70; ve vztahu mezi smluvními státy nahrazuje předchozí haagské úmluvy).¹⁵ Mezinárodní smlouvy současně s prameny práva Evropské unie (EU), které jsou pro Českou republiku závazné od jejího vstupu do EU, tj. od 1. května 2004, se aplikují přednostně.

1.2.2 Francie

Jak jsem již naznačila v části o historii RP, nejdůležitějším pramenem francouzského rodinného práva je *Code civil* (občanský zákoník) o 2534 *articles* (článcích). CC se stejně jako NOZ skládá z *titre préliminaire* (úvodu) a z 5 *livres* (částí). Části se dále dělí na *titres* (hlavy), *chapitres* (díly), *sections* (oddíly), *sous-sections* (pododdíly), *paragraphes* (odstavce) a *articles* (články). I pro CC platí, že všechny části hlav nemusí být vždy obsaženy. Zajímavé umístění odstavce (odst.) na úroveň před článek (čl.) znázorňuje

¹⁰ Zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky, čl. 2 odst. 4.

¹¹ Tamtéž, čl. 4.

¹² Zákon č. 2/1993 Sb. - Listina základních práv a svobod, čl. 32 odst. 1.

¹³ Tamtéž, odst. 4.

¹⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, s. 8.

¹⁵ Tamtéž, s. 10.

odlišení rozčlenění CC od struktury NOZ. Obecnou představu o základní struktuře CC jak v originálním znění, tak v překladu mnou navrženém, není-li uvedeno jinak (*), poskytne následující tabulka. Za povšimnutí zároveň stojí rozdílnost pojmenování částí CC a NOZ (viz Tabulka 1: Základní struktura nového občanského zákoníku, s. 12).

Tabulka 2: Základní struktura *Code civil*¹⁶

CODE CIVIL (OBČANSKÝ ZÁKONÍK)	
<i>Titre préliminaire</i> (Úvod)	<i>De la publication, des effets et de l'application des lois en général</i> (O vyhlášení, účincích a uplatňování právních předpisů obecně)
<i>Livre Ier</i> (Část I.)	<i>Des personnes</i> (O osobách)
<i>Livre II.</i> (Část II.)	<i>Des biens et des différentes modifications de la propriété</i> (O majetku a různých druzích vlastnictví)*
<i>Livre III.</i> (Část III.)	<i>Des différentes manières dont on acquiert la propriété</i> (O různých způsobech nabývání vlastnictví)*
<i>Livre IV.</i> (Část IV.)	<i>Des sûretés</i> (O zajištěních)
<i>Livre V.</i> (Část V.)	<i>Dispositions applicables à Mayotte</i> (Ustanovení uplatnitelná pro ostrov Mayotte)

Sociální právo, především pravidla sociálního zabezpečení a pracovního práva, finanční právo, zejména daňová úprava, či trestní právo, které se rovněž vztahují k rodině jako takové, jsou upraveny zákony nacházejícími se mimo CC.¹⁷ Jedná se především o *Code de l'action sociale et des familles* (zákoník sociální a rodinné péče), *Code de la sécurité sociale* (zákoník sociálního zabezpečení) nebo *Code de la santé publique* (zákoník o veřejném zdraví), kterými se vedle CC upravuje rovněž oblast výživného.

Základním pramenem občanského práva procesního je ve Francii taktéž *Code de procédure civile* (Občanský soudní řád).

Nejvyšším pramenem francouzského právního řádu, a tedy i RP, je i ve francouzském případě *Constitution* (Ústava) z roku 1958 zahrnující od roku 1971 *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen* (Deklaraci práv člověka a občana) z roku 1789.

¹⁶ Vypracováno na základě: Code civil. Oficiální databáze právních předpisů Francie, 2017. *Légifrance.gouv.fr : le service public de la diffusion du droit* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>;

* Překlad převzat z: DADÁK, M., 2014. Napoleonova kodifikace práva a Code civil. *Law Portal: studentský magazín o právu* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.lawportal.cz/napoleonova-kodifikace-prava-a-code-civil/>.

¹⁷ REVEL, J., 2007. Fiche de niveau 1 : Droit de la famille. *Портал французского права* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.france-jus.ru/upload/fiches_fr/Droit%20de%20la%20famille.pdf.

Ani francouzské rodinné právo nepodléhá pouze vnitrostátním právním předpisům, ale i mezinárodním smlouvám v rámci i mimo EU, ke kterým se Francie jejich ratifikací zavázala.

1.3 Struktura rodinného práva

Vzhledem ke skutečnosti, že se v mé bakalářské práci omezují pouze na základní pramen rodinného práva obou zemí, kterým je, jak bylo potvrzeno v předchozí části, v českém právu NOZ a ve francouzském právu CC, popíši strukturu RP v nich uvedenou.

1.3.1 Česká republika

Rodinnému právu je vyhrazena část II. NOZ, resp. 320 § z 3081 §. Uspořádání RP, jež nastíní níže uvedená tabulka, je jasné a přehledné. Rodinné právo se v rámci NOZ zaměřuje na tři právně vymezené celky: manželství, příbuzenství a švagrovství, poručenství a jiné formy péče o dítě, které jsou dále podrobněji rozepsány. Právní úprava vyživovací povinnosti, které se věnuji v nadcházející kapitole, se nachází v hlavě I a II.

Mimo právní úpravu RP je vymezeno dědické právo manželů (část III.: Absolutní majetková práva).

Tabulka 3: Struktura rodinného práva v ČR¹⁸

ČÁST II.: RODINNÉ PRÁVO		
Hlava I	§ 655 - § 770	Manželství
Díl 1	§ 655	Všeobecné ustanovené
Díl 2	§ 656 - § 676	Vznik manželství
Díl 3	§ 677 - § 686	Zdánlivé manželství a neplatnost manželství
Oddíl 1	§ 677 - § 679	Zdánlivé manželství
Oddíl 2	§ 680 - § 686	Neplatnost manželství
Díl 4	§ 687 - § 753	Povinnosti a práva manželů
Oddíl 1	§ 687 - § 707	Obecná ustanovení
Oddíl 2	§ 708 - § 753	Manželské majetkové právo

¹⁸ Vypracováno na základě: zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Díl 5	§ 754 - § 770	Zánik manželství
Oddíl 1	§ 754	Obecné ustanovení
Oddíl 2	§ 755 - § 758	Rozvod manželství
Oddíl 3	§ 759 - § 770	Následky zániku manželství
Hlava II	§ 771 - § 927	Příbuzenství a švagrovství
Díl 1	§ 771 - § 774	Všeobecná ustanovení
Díl 2	§ 775 - § 927	Poměry mezi rodiči a dítětem
Oddíl 1	§ 775 - § 793	Určování rodičovství
Oddíl 2	§ 794 - § 854	Osvojení
Oddíl 3	§ 855 - § 923	Rodiče a dítě
Oddíl 4	§ 924 - § 926	Zvláštní opatření při výchově dítěte
Oddíl 5	§ 927	Vztahy mezi dítětem a jinými příbuznými a dalšími osobami
Hlava III	§ 928 - § 975	Poručenství a jiné formy péče o dítě
Díl 1	§ 928 - § 942	Poručenství
Díl 2	§ 943 - § 952	Opatrovnictví dítěte
Oddíl 1	§ 943 - § 947	Opatrovník
Oddíl 2	§ 948 - § 952	Opatrovník pro správu jmění dítěte
Díl 3	§ 953 - § 970	Svěření dítěte do péče jiné osoby a pěstounství
Oddíl 1	§ 953 - § 957	Svěření dítěte do péče jiné osoby
Oddíl 2	§ 958 - § 970	Pěstounství
Díl 4	§ 971 - § 975	Ústavní výchova

1.3.2 Francie

Z části zabývající se prameny RP jasně vyplývá, že rodinné právo ve Francii není věcně vymezeno pouze v jednom právním kodexu, ale „je také souborem textů v právu sociálním a finančním, které přispívají k úpravě rodinných vztahů“¹⁹. Navzdory tomuto faktu přiblížím stavbu právní úpravy rodinného práva jen v CC, tedy v jeho základním prameni.

¹⁹ La famille et le droit, 2014. *France Culture* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.franceculture.fr/emissions/grande-traversee-nos-histoires-de-famille/la-famille-et-le-droit>.

Právní úprava RP v CC není bohužel zcela jednoduše rozeznatelná, jelikož chybí její jednoznačné vyčlenění, jako je tomu v případě NOZ (viz Tabulka 3: Struktura rodinného práva v ČR, s. 12). Vzhledem k možnému podrobnějšímu dělení čísel čl. nelze jeho členění ani přesně matematicky vymežit. Od čl. 143 hlavy V až k čl. 518-8 hlavy XIII se jedná min. o 375 čl. Z důvodu rozsáhlosti struktury RP, zde uvádím v originálním znění i v mnou navrženém překladu, není-li uvedeno jinak (*), jenom její základní verzi, která umožňuje uchopit RP jako celek. Při sestavování tabulky jsem přihlédla ke struktuře rodinného práva v NOZ²⁰ a k francouzským zdrojům²¹ informací týkajících se RP ve Francii.

Tabulka 4: Základní struktura rodinného práva ve Francii²²

LIVRE IER : DES PERSONNES (ČÁST I.: O OSOBÁCH)

<i>Titre V</i> (Hlava V)	<i>Du mariage</i> (O manželství)	<i>Chapitres Ier-VII</i> (Díly 1-7)
<i>Titre VI</i> (Hlava VI)	<i>Du divorce</i> (O rozvodu manželství)	<i>Chapitres Ier-V</i> (Díly 1-5)
<i>Titre VII</i> (Hlava VII)	<i>De la filiation</i> (O příbuzenství)	<i>Chapitres Ier-IV</i> (Díly 1-4)
<i>Titre VIII</i> (Hlava VIII)	<i>De la filiation adoptive</i> (O příbuzenství vzniklé osvojením)	<i>Chapitres Ier-III</i> (Díly 1-3)
<i>Titre IX</i> (Hlava IX)	<i>De l'autorité parentale</i> (O rodičovské odpovědnosti)	<i>Chapitres Ier-II</i> (Díly 1-2)
<i>Titre X</i> (Hlava X)	<i>De la minorité, de la tutelle et de l'émancipation</i> (O nezletilosti, poručenství a zplnoletnění)	<i>Chapitres Ier-III</i> (Díly 1-3)

²⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²¹ La famille et le droit, 2014. *France Culture* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.franceculture.fr/emissions/grande-traversee-nos-histoires-de-famille/la-famille-et-le-droit>; GAUVENET, Laurence, 2008. Droit de la famille : Mariage, Divorce, Concubinage, Filiation, PACS. *SOS-Net* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <http://danc.free.fr/famille/index.htm>.

²² Vypracováno na základě: Code civil. Oficiální databáze právních předpisů Francie, 2017. *Légifrance.gouv.fr : le service public de la diffusion du droit* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>.

* Překlad převzat z: *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [...nejen pro překladatele]*. V Brně: Lingea, 2007. ISBN 978-80-87062-05-0. s 447.

** Pozn. aut.: „PACS (Pacte civil de solidarité) je forma registrovaného partnerství podle francouzského právního řádu. Jedná se o smlouvu uzavřenou mezi dvěma osobami různého či stejného pohlaví, která uspořádává jejich společný život.“ - Oficiální portál ministerstva zahraničních věcí ČR, 2017. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_registrovaneho_partnerstvi_ve/index.html.

<i>Titre XI</i> (Hlava XI)	<i>De la majorité et des majeurs protégés par la loi</i> (O zletilosti a zletilých chráněných zákonem)	<i>Chapitres Ier-III</i> (Díly 1-3)
<i>Titre XII</i> (Hlava XII)	<i>De la gestion du patrimoine des mineurs et majeurs en tutelle</i> (O správě jmění nezletilých a zletilých v poručenství)	<i>Chapitres Ier-III</i> (Díly 1-3)
<i>Titre XIII</i> (Hlava XIII)	<i>Du pacte civil de solidarité et du concubinage</i> (O registrovaném partnerství (PACS)* a partnerství)**	<i>Chapitres Ier-II</i> (Díly 1-2)
<i>Titre XIV</i> (Hlava XIV)	<i>Des mesures de protection des victimes de violences</i> (O opatřeních na ochranu obětí násilí)	

RP ve Francii obsahují především hlavy I.-XIV části I.: O osobách, CC, přičemž již na první pohled lze postřehnout podrobnější členění v porovnání s RP v ČR (viz Tabulka 3: Struktura rodinného práva v ČR, s. 15). Vyživovací povinnosti, kterými se zabývá v příští kapitole, upravuje hlava V: O manželství a hlava VIII: O osvojení.

Právní úprava dědických práv manželů se i ve Francii nachází v jiné části CC, a to v části III.: O různých způsobech nabývání vlastnictví, kde jsou navíc stanovena i manželská majetková práva.

2 VYŽIVOVACÍ POVINNOST

Kapitolou o vyživovací povinnosti se dostávám k hlavní problematice mé bakalářské práce. V úvodní kapitole jsem ujasnila především prameny a strukturu rodinného práva, ze kterých nyní vycházím. Nejprve představím všechny druhy vyživovací povinnosti v České republice a ve Francii. Následně se však podívám podrobněji pouze na ty, které se nacházejí v základním českém a francouzském prameni platné právní úpravy rodinného práva, tedy v NOZ a CC.

2.1 Česká republika

Tabulka 5: Druhy vyživovací povinnosti a jejich právní úprava v ČR²³

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK	
<u>Část II.: Rodinné právo</u>	
Hlava I: Manželství	
Díl 4: Povinnosti a práva manželů	Díl 5: Zánik manželství
Oddíl 1: Obecná ustanovení	Oddíl 3: Následky zániku manželství
Výživné mezi manžely (§ 697)	Výživné rozvedeného manžela (§ 760 - § 763)
Hlava II: Příbuzenství a švagrovství	
Díl 2: Poměry mezi rodiči a dítětem	
Oddíl 3: Rodiče a dítě	
Pododdíl 4: Vyživovací povinnost (§ 910 - § 914)	
Výživné mezi rodiči a dětmi a předky a potomky (§ 915 - § 919)	
Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce (§ 920)	
ZÁKON O REGISTRIOVANÉM PARTNERSTVÍ	
Hlava IV: Povinnosti a práva partnerů	
Vyživovací povinnost mezi partnery (§10)	
Vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití (§11)	

Výše uvedená tabulka uvádí výčet všech druhů vyživovací povinnosti v ČR a zároveň potvrzuje skutečnost, že právní úprava registrovaného partnerství a související vyživovací povinnost mezi partnery a po zrušení partnerského soužití nebyla do NOZ zahr-

²³ Vypracováno na základě: zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

nuta, a proto nebudou vyživovací povinnosti obsažené v zákoně o registrovaném partnerství blíže specifikovány. Než stručně popíši jednotlivé druhy vyživovací povinnosti (VP), je příhodné zmínit, že vyživovací povinnost pododdílu 4, hlavy II, části II. NOZ rovněž upravují § 921 - § 923: Společná ustanovení o výživném.

Důležitější informací však je, že pojem „výživné“ vyskytující se v názvech týkajících se vyživovací povinnosti, které stanoví NOZ, pouze substituuje pojem „vyživovací povinnost“. Výjimku tvoří „výživné rozvedeného manžela“ a „výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce“, kdy se jedná o plný význam pojmu, tedy o konkrétní plnění vyživovací povinnosti.

2.1.1 Výživné mezi manžely

Vzájemné vyživovací povinnosti manželů se věnuje hlava I: Manželství, díl 4: Povinnosti a práva manželů, oddíl 1: Obecná ustanovení, § 697 Výživné mezi manžely, NOZ. Nová právní úprava v této oblasti nepřinesla žádné změny. Stále tedy platí, že manželé mají zásadně právo na stejnou životní úroveň a v tomto rozsahu i VP vůči sobě.²⁴ Zásada solidarity, tj. vzájemné pomoci a ochrany slabší strany, zásada vzájemnosti a zásada stejné životní úrovně mezi manžely představují základní zásady ovlivňující právní úpravu výživného mezi manžely. VP mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů.²⁵ Což znamená, že v případě, kdy manžel není schopný dostát své vyživovací povinnosti, se uplatní VP dítěte k rodiči.

Den vzniku VP mezi manžely je shodný se dnem uzavření manželství. Rozsah VP je dán obecnými ustanoveními společnými pro všechny VP.²⁶ Rozhoduje se na základě odůvodněných potřeb oprávněného a jeho majetkových poměrů, jakož i schopností, možností a majetkových poměrů povinného.²⁷ VP mezi manžely zaniká rozvodem, prohlášením manželství za neplatné, smrtí či prohlášením jednoho z manželů za mrtvého, změnou pohlaví, anebo soudním rozhodnutím.

²⁴ NOVOTNÝ, P. a kol. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5167-2, s. 75.

²⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 697 odst. 1.

²⁶ Tamtéž, § 697 odst. 2.

²⁷ Tamtéž, § 913.

2.1.2 Výživné rozvedeného manžela

Právo na výživné rozvedeného manžela je upraveno v hlavě I: Manželství, dílu 5: Zánik manželství, oddílu 3: Následky zániku manželství, § 760 - § 763 Výživné rozvedeného manžela, NOZ. Cílem a účelem výživného rozvedeného manžela je alespoň částečná kompenzace nestejných ekonomických příležitostí a rozdílné životní úrovně v době po rozvodu manželství.²⁸ Základními zásadami jsou solidarita a dobrovolnost.

Právu na výživné rozvedeného manžela dává za vznik rozvod manželství. Rozvedený manžel si může nárokovat výživné, není-li schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním.²⁹ Rozsah práva na výživné se posuzuje z hlediska spravedlivého požadování a přiměřenosti rozsahu. Podmínky a jeho rozsah mohou být stanoveny předem z vlastní vůle v předmanželské smlouvě. Podle § 763 NOZ, uzavřením nového manželství nebo vstoupením do registrovaného partnerství ze strany oprávněného rozvedeného manžela (jemuž bylo výživné placeno osobou povinnou) právo na výživné zaniká. Dále může dojít k zániku poskytnutím „odbytného“ (jednorázového výživného) či soudním rozhodnutím.³⁰

2.1.3 Výživné mezi rodiči a dětmi

Vzájemná VP mezi rodiči a dětmi dohromady s VP mezi předky a potomky se nachází v hlavě II: Příbuzenství a švagrovství, dílu 2: Poměry mezi rodiči a dítětem, oddílu 3: Rodiče a děti, pododdílu 4: Vyživovací povinnost, § 915 - § 919: Výživné mezi rodiči a dětmi a předky a potomky, NOZ.

Obecně platí, že úroveň jakékoli VP je limitována možnostmi, schopnostmi, majetkovými poměry a životní úrovní výživou povinné osoby (§ 913 až 915 odst. 1 NOZ).³¹

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, s. 97.

²⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 760 odst. 1.

³⁰ Tamtéž, § 761.

³¹ SVOBODA, K. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-512-2, s. 108.

a) Výživné rodiče k dítěti

Z důvodu narůstajícího počtu rozvodů manželství a rozchodů rodičů se VP rodiče k dítěti v dnešní společnosti přikládá velký význam. NOZ ji vymezuje odděleně od „*rodičovské odpovědnosti*“ (§ 865 a násl. NOZ).³² Oproti předchozí právní úpravě, NOZ výslovně stanoví v § 915 odst. 1, že hledisko životní úrovně dítěte a rodičů, jež se má zásadně shodovat a podle kterého se rozhoduje o výši výživného, předchází odůvodněným potřebám dítěte. Poskytnutí výživného dítěti ze strany rodiče by mělo v rámci možností zcela zabezpečit jeho potřeby.

Vytvoření statusového poměru rodič-dítě, tj. u matky narozením, u otce uplatněním jedné ze tří domněnek otcovství, u obou pak osvojením, dává za vznik VP rodiče k dítěti.³³ Dle § 913 NOZ může být tato povinnost uplatněna v případě prokázání „*stavu odkázanosti*“ na výživu rodičem ze strany dítěte a splněním obecných předpokladů ze strany povinného (rodiče). „*Stav odkázanosti*“ nezletilého a nesvéprávného dítěte vyplývá z povahy věci. Žádost o výživné, a to především u zletilého dítěte, se posuzuje i z hlediska dobrých mravů, tedy nezneužívání práva. Trvání VP rodiče k dítěti není omezeno ani dovršením zletilosti dítěte, ani dovršením 26 let.³⁴ Na trvání, zejména soudně určené VP, má vliv soustavná příprava dítěte na budoucí povolání a jeho neschopnost se samostatně živit, a tudíž uspokojovat své potřeby. V případě podstatné změny poměrů může dojít k relativnímu zániku VP, avšak její absolutní zánik je spojen se zánikem statusového poměru rodič-dítě.

b) Výživné dítěte k rodiči

VP mezi jakýmkoli předky a potomky je vzájemná.³⁵ Což u VP dítěte k rodiči dle § 915 odst. 2 NOZ znamená, že v případě potřeby dítě schopné se samo živit je povinno zajistit „*slušnou výživu*“ svým rodičům.

³² Tamtéž, s. 107.

³³ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, s. 205.

³⁴ Tamtéž, s. 209.

³⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 910 odst. 1.

Tato situace nastává, když „*slušná výživa*“ nemůže být zabezpečena manželem rodiče³⁶, anebo bývalým manželem rodiče.³⁷ Od roku 2014 stačí, když rodič prokáže, že nemá dostatečné příjmy k zajištění „*slušného*“, tedy lidsky důstojného živobytí, a to za jakýchkoli okolností.³⁸ Pro uplatnění této VP musí být splněny hmotněprávní předpoklady společné všem druhům VP, které se vztahují jak na povinného (dítě), tak i na oprávněného (rodiče), a od kterých se odvíjí výše výživného. § 913 NOZ stanoví, že ke změně či zrušení může dojít z důvodu změny poměrů. VP zaniká smrtí, popřením otcovství, po-
minutím „*stavu odkázanosti*“ (výživové závislosti rodiče na dítěti) i skutečností, že povinný ztratí schopnost samostatně se živit.³⁹ Stanovení výživného dítěte k rodiči soudem je však ojedinělé.

2.1.4 Výživné mezi předky a potomky

Nová právní úprava se opírá o přirozenou a lidskou zásadu vzájemné péče mezi generacemi pro posílení zpětných rodinných vztahů. Z tohoto důvodu je, oproti zákonu o rodině, obohacena o VP mezi předky a potomky navzájem. Z § 910 odst. 3 NOZ vyplývá, že VP mezi předky a potomky platí nejdříve na úrovni bližší příbuzenské linie ve vztahu k oprávněnému. Až v případě neschopnosti dostát své povinnosti přechází VP z bližších příbuzných na vzdálenější příbuzné. Dle pravidel stanovených NOZ, rodiče mají vůči dítěti přednost před prarodiči, bližší příbuzní před vzdálenějšími.

VP vzniká splněním předpokladů uvedených v § 913 až 915 odst. 1 NOZ. Rozsah této VP není v NOZ výslovně stanoven. V souladu s předchozí úpravou by se dalo uvažovat o přiznání výživného soudem v „*nutné potřebě*“. Zánik VP mezi předky a potomky je spojen se smrtí oprávněného nebo povinného.

³⁶ Tamtéž, § 690.

³⁷ Tamtéž, § 760 a násl.

³⁸ SVOBODA, K. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-512-2, s. 205.

³⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, s. 212.

2.1.5 Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce

Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce je upraveno ve stejnojmenném § 920 NOZ za právní úpravou VP mezi rodiči a dětmi a předky a potomky. Nová právní úprava nahradila právní termín „*příspěvek na výživu*“ termínem „*výživné*“ a ustoupila tak soudní praxi. Tato VP má za účel kompenzaci poklesu příjmů neprovdané matky z důvodu těhotenství, porodu a osobní péče o novorozence, a přiměřeně jí přispět na úhradu zvýšených nákladů spojených s těhotenstvím a porodem.⁴⁰

Právě nevýhodnou ekonomickou situací vzniká svobodné matce nárok na výživné vůči pravděpodobnému otci, avšak v omezené výši i čase. Taková situace nastává v případech, kdy jeden z nastávajících rodičů, nejčastěji otec dítěte, nemá nadále zájem o soužití. Nárok na výživné neprovdané matky zákon upravuje pro případ, že otec dítěte neplní dobrovolně své povinnosti stanovené zákonem.⁴¹ Nárok na výživné nejčastěji zaniká uplynutím doby nebo soudním rozhodnutím.

2.2 Francie

Ve francouzské právní úpravě není bohužel vyživovací povinnost zcela jasně vyznačena tak, jak tomu je ČR, a proto rekonstrukce všech jejích druhů přináší určité překážky. Považuji za důležité zmínit především absenci názvů VP. Předkládané názvy vycházejí z Légifrance, kde jsem zadala k vyhledání *obligation alimentaire* (vyživovací povinnost) a z oficiálního portálu e-justice. Umístění *art.* (čl.) jsem následně dohledala v příslušných zákonících. Jako zajímavost se jeví význam písmene umístěného za čl., kdy „*L*“ odkazuje na *partie législative* (legislativní část) a „*R*“ na *partie réglementaire* (nařizovací část) zákoníku.

Z tabulky je patrné, že právní úprava vyživovací povinnosti se nachází především ve třech zákonících: *Code civil*, *Code de l'action sociale et des familles* (zákoník sociální a rodinné péče) a *Code de la santé publique* (zákoník o veřejném zdraví).

⁴⁰Tamtéž, s. 243.

⁴¹NOVOTNÝ, P. a kol. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5167-2, s. 83.

Tabulka 6: Druhy vyživovací povinnosti a jejich právní úprava ve Francii⁴²

CODE CIVIL	
<i>Livre Ier : Des personnes</i>	
<i>Titre V : Du mariage</i>	<i>Titre VIII : De la filiation adoptive</i>
<i>Chapitre V : Des obligation qui naissent du mariage</i>	<i>Chapitre II : De l'adoption simple</i>
<i>Obligation alimentaire des parents à l'égard de leurs enfants (art. 203)</i>	<i>Section 2 : Des effets de l'adoption simple</i> <i>Mise en oeuvre de l'obligation alimentaire entre un enfant adopté, ses adoptants et ses parents naturels en cas d'adoption simple (art. 367)</i>
<i>Obligation alimentaire des enfants à l'égard de leurs parents ou autres ascendants dans le besoin (art. 205 et s.)</i>	
<i>Obligation alimentaire du conjoint à l'égard de son époux (art. 212 et 214)</i>	
CODE DE L'ACTION SOCIALE ET DES FAMILLES	
<i>Partie législative</i>	
<i>Livre Ier : Dispositions générales</i>	<i>Livre V : Dispositions particulières applicables à certaines parties du territoire</i>
<i>Titre III : Procédures</i>	<i>Titre VI : Polynésie française</i>
<i>Chapitre II : Participation et récupération</i>	<i>Chapitre Ier A : Dispositions relatives à l'obligation alimentaire</i>
<i>Exonération de l'obligation alimentaire pour les enfants maltraités (art. L132-6)</i>	<i>Application de l'obligation alimentaire en Polynésie française (art. L560-1 et s.)</i>
CODE DE LA SANTÉ PUBLIQUE	
<i>Partie législative</i>	
<i>Sixième partie : Etablissements et services de santé</i>	
<i>Livre Ier : Etablissements de santé</i>	
<i>Titre IV : Etablissements publics de santé</i>	
<i>Chapitre V : Organisation financière</i>	
<i>Application de l'obligation alimentaire envers une personne hospitalisée (art. L6145-11)</i>	

Začnu-li od konce, tedy od zákoníku o veřejném zdraví, čl. L6145-11 pojednává o „*l'application de l'obligation alimentaire envers une personne hospitalisée*“ (uplatňování vyživovací povinnosti vůči hospitalizované osobě). V zákoníku sociální a rodinné

⁴² Vypracováno na základě: Obligation alimentaire, Code civil. Code de l'action sociale des familles. Code de la santé publique. 2017. Oficiální databáze právních předpisů Francie. *Légifrance.gouv.fr : le service public de la diffusion du droit* [online]. [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichSarde.do?reprise=true&page=1&idSarde=SARDOBJT000007112924&ordre=null&nature=null&g=ls>; Oficiální portál evropské e-justice, 2017. *Réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale* [online]. [cit. 2. 5. 2017]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_maintenance_claims-47-FR-fr.do?init=true.

péče čl. L560-1 a násl. vymezuje „*l'application de l'obligation alimentaire en Polynésie française*“ (uplatňování vyživovací povinnosti ve Francouzské Polynésii). Tento zákoník dále upravuje v čl. L132-6 „*l'exonération de l'obligation alimentaire pour les enfants maltraités*“, kdy při bližším prozkoumání výše zmíněného čl. kvůli zavádějícímu výrazu „*maltraités*“ by se jako možný překlad nabízel „osvobození od vyživovací povinnosti na děti odebrané z nedostatečné péče“.

Nyní se přesunu do *Code civil*. CC v čl. 203 upravuje „*l'obligation alimentaire des parents à l'égard de leurs enfants*“ (vyživovací povinnost rodičů vůči jejich dětem), v čl. 205 a násl. „*l'obligation alimentaire des enfants à l'égard de leurs parents ou autres ascendants dans le besoin*“ (vyživovací povinnost dětí vůči jejich rodičům nebo dalším předkům v nouzi), v čl. 212 a 214 „*l'obligation alimentaire du conjoint à l'égard de son époux*“ (vyživovací povinnost mezi manžely) a v čl. 367 „*la mise en oeuvre de l'obligation alimentaire entre un enfant adopté, ses adoptants et ses parents naturels en cas d'adoption simple*“ (uplatňování vyživovací povinnosti mezi osvojenecem, jeho osvojiteli a původními rodiči v případě zrušitelného osvojení).

Podle posledních aktualizovaných informací z roku 2007 oficiálního portálu e-justice: *Réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale* (Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci)⁴³ jsou vyživovací povinností vázány tyto osoby:

- *époux* (manželé),
- *parents* (rodiče) vůči *enfants* (dětem),
- děti k rodičům,
- *ascendants* (předci) a *descendants* (potomci) v přímé příbuzenské linii,
- *gendres* (zeťové) a *belles-filles* (snachy) vůči svému *beau-père* (tchánovi) a *belle-mère* (tchyni) a naopak.

Mohu tedy usuzovat, že se česká i francouzská právní úprava RP v občanských zákonících ve své podstatě podobají, ne-li ztotožňují v některých případech. Jedná se zejména o příbuzenský vztah mezi *débiteur* (osobou povinnou) a *créancier* (osobou oprávněnou), díky kterému VP vzniká. Tak jako v ČR, i ve Francii se posuzují schopnosti,

⁴³ Oficiální portál evropské e-justice, 2017. *Réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale* [online]. [cit. 2. 5. 2017]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_maintenance_claims-47-FR-fr.do?init=true.

možnosti a majetkové poměry povinného a úroveň potřeby oprávněného. Vyživovací povinnost funguje v obou právních úpravách vzájemně.

Z určitého hlediska má francouzská úprava dvojí povahu. Její veřejnoprávní povaha spočívá v poskytnutí výživného bez možnosti vzdání se práva na něj pro zajištění životních podmínek každému jedinci, jež je v zájmu celé společnosti.⁴⁴ Osobní povaha úpravy VP vylučuje přechod povinnosti na další osobu v případě smrti povinného, až na stanovené výjimky.⁴⁵

Absolutní zánik VP je spojen se smrtí oprávněného. K relativnímu zániku může dojít např. změnou poměrů. Kupříkladu pokud se zletilé dítě stane finančně nezávislým a schopným pokrýt úroveň svých potřeb, může VP ustát.

⁴⁴ VÁVROVÁ, L., Mgr. *Výživné pro děti v české a francouzské právní úpravě*. Praha, 2005. Rigorózní práce (JUDr.). Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007-05-01, s. 18.

⁴⁵ Tamtéž.

3 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA

V této kapitole se zabývám komparativní analýzou rodinného práva a vyživovací povinnosti v české a francouzské právní úpravě. Účelem této kapitoly je nalézt míru jejich podobnosti a rozdílnosti v obou právních systémech.

3.1 Rodinné právo

Díky rekodifikaci českého soukromého práva došlo ke sjednocení základního pramene rodinného práva v České republice a ve Francii. V českém řádu se jedná o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ) a ve francouzském o *Code civil* (CC). Z hlediska rozsáhlosti je NOZ (3081 §) oproti CC (2534 čl.) delší. Jejich struktura nese body podobnosti i odlišnosti. Oba zahrnují úvod a 5 částí. V dalším dělení se ale nacházejí malé rozdíly, např. vyšší postavení odstavce před článkem v CC, jenž v NOZ ani nefiguruje. Odlišné je též pojmenování částí (viz Tabulka 1: Základní struktura nového občanského zákoníku, s. 12; Tabulka 2: Základní struktura *Code civil*, s. 14).

Právní úprava rodinného práva v NOZ, na rozdíl od francouzské právní úpravy v CC, je jasně vyčleněna a pojmenována. České rodinné právo, které obsahuje část II. NOZ, upravuje tři celky: manželství, příbuzenství a švagrovství, poručenství a jiné formy péče o dítě (viz Tabulka 3: Struktura rodinného práva v ČR, s. 15). Právní úprava vyživovací povinnosti se pak nachází v hlavě I: Manželství a v hlavě II: Příbuzenství a švagrovství. Francouzské rodinné právo stanoví zejména hlavy I.-XIV části I.: O osobách, CC (viz Tabulka 4: Základní struktura rodinného práva ve Francii, s. 17). Již z počtu hlav je patrné, že francouzská právní úprava se člení mnohem podrobněji. Vyživovací povinnost ve Francii upravuje především hlava V: O manželství a hlava VIII: O osvojení. Právní úprava dědického práva manželů se v obou právních řádech nachází v jiné části občanského zákoníku a v případě francouzského i manželská majetková práva. Hlavním rozdílem mezi francouzskou a českou právní úpravou je zahrnutí registrovaného partnerství a partnerství, tedy „*soužití bez uzavření sňatku*“⁴⁶, mezi osobami různého či stejného pohlaví do CC.

⁴⁶ VLASÁK, V. *Francouzsko-český, česko-francouzský slovník*. Voznice: Leda, 2002. ISBN 80-85927-97-7, s. 113.

3.2 Vyživovací povinnost

Všechny druhy vyživovací povinnosti, až na dva druhy týkající se registrovaného partnerství, stanoví v České republice NOZ. Ve Francii se právní úprava VP nalézá zejména ve třech zákonících: CC, zákoníku sociální a rodinné péče a zákoníku o veřejném zdraví. Tak, jak není v CC jasně vymezena právní úprava RP, není tomu ani v případě vyživovací povinnosti, jejíž druhy nenesou oficiální název zakotvený ve francouzském právním řádu. Důsledkem je jejich složitá identifikace, seskupení a pojmenování.

Tabulka 7: Srovnání všech druhů vyživovací povinnosti v ČR a ve Francii⁴⁷

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK	OBČANSKÝ ZÁKONÍK (CC)
Výživné mezi manžely	Vyživovací povinnost mezi manžely
Výživné rozvedeného manžela	
Výživné mezi rodiči a dětmi	Vyživovací povinnost rodičů vůči jejich dětem
Výživné mezi předky a potomky	Vyživovací povinnost dětí vůči jejich rodičům nebo dalším předkům v nouzi
Výživné a zajištění náhrady některých nákladů neprovdané matce	Uplatňování vyživovací povinnosti mezi osvojenecem, jeho osvojitelem a původními rodiči v případě zrušitelného osvojení
ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ	ZÁKONÍK SOCIÁLNÍ A RODINNÉ PÉČE
Vyživovací povinnost mezi partnery	Osvobození od vyživovací povinnosti na děti odebrané z nedostatečné péče
Vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití	Uplatňování vyživovací povinnosti ve Francouzské Polynésii
	ZÁKONÍK O VEŘEJNÉM ZDRAVÍ
	Uplatňování vyživovací povinnosti vůči hospitalizované osobě

Z tabulky jasně vyplývá, že VP se v ČR nachází ve dvou právních úpravách, kdežto ve Francii ve třech zákonících. VP v občanských zákonících se velmi podobají, avšak ostatní druhy se od sebe odlišují. Právní úprava v ČR nevymezuje „uplatňování vyživovací povinnosti hospitalizované osobě“ ani „osvobození vyživovací povinnosti na

⁴⁷ Tabulka sestavena na základě: Tabulky 5: Druhy vyživovací povinnosti a jejich právní úprava v ČR; Tabulky 6: Druhy vyživovací povinnosti a jejich právní úprava ve Francii; navrhovaných překladů názvů VP.

děti odebrané z nedostatečné péče“, na druhou stranu výslovně odděluje „vyživovací povinnosti mezi partnery“ a „vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití“. NOZ stanoví „výživné rozvedeného manžela“ a „výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce“. CC naopak zvláště upravuje „uplatňování vyživovací povinnosti mezi osvojencem, jeho osvojitelem a původními rodiči v případě zrušitelného osvojení“. V návaznosti na rozbor VP v předchozí kapitole (viz 2 VYŽIVOVACÍ POVINNOST, s. 19) mohu konstatovat, že v případě NOZ a CC, se druhy VP shodují na úrovni vztahu osoby povinné a oprávněné, tj.:

- mezi manžely (vzájemně),
- mezi rodiči a dětmi (vzájemně),
- mezi předky a potomky (vzájemně).

Rozsah VP se jak v ČR, tak ve Francii posuzuje dle schopností, možností a majetkových poměrů povinného a úrovně potřeby oprávněného. K relativnímu zániku dochází především změnou poměrů, soudním rozhodnutím či uplynutím doby. Absolutní zánik VP je v české i francouzské právní úpravě spojen se smrtí jedné z osob.

4 PŘEKLAD V PRÁVNÍM JAZYCE

Touto kapitolou stručně objasním právní jazyk jako takový, překlad mezi právními jazyky a základní překladatelské postupy. Cílem této kapitoly je zdůraznit odlišnost právního jazyka od jazyka běžného a její vliv na mezijazykový překlad s ohledem na ne-jednotnost právních systémů.

4.1 Právní jazyk

Považuji za podstatné nejprve vymežit pojmy „*právní jazyk*“ a „*právnícký jazyk*“. Termín „*právní jazyk*“ je odvozen od slova „*právo*“, ačkoli pojem „*právnícký jazyk*“ vychází ze slova „*právník*“, jak vysvětluje Tomášek⁴⁸. Právnícký jazyk, který si mezi sebou vytvářejí právníci, je podle Cornu⁴⁹ specifické používání běžného jazyka každé země (pokud uvažujeme jednoduchý příklad jednojazyčné země jako je jí Francie či Česká Republika).

Právní jazyk tvoří z hlediska systémového součást odborného jazyka spisovného. Cílem odborného textu je podat přesnou, jasnou a relativně úplnou informaci.⁵⁰ Z hlediska funkčního se uplatňuje v oblasti práva pro označování právních skutečností uživateli práva. Z hlediska obsahového představuje znakový systém zastoupený právními termíny (např. „*rodičovská odpovědnost*“, „*rozvod manželství*“, „*výživné*“), slovními spojeními (např. „*nabýt zletilosti*“, „*uzavřít manželství*“, „*přiznat výživné*“) a jazykovými šablonami (např. „*rozsudek nabývá právní moci*“).

Slovní zásoba právního jazyka se skládá jak z výrazů odborných, tak z výrazů běžného jazyka, které v právních spojeních mění svůj význam. Např. slovo „*povinnost*“ – „*obligation*“ je součástí obecného jazyka, ale ve spojení „*vyživovací povinnost*“ „*obligation alimentaire*“ se stává součástí jazyka právního. Vzhledem ke specifické výstavbě právních projevů „překladatel nemůže překládat slovo do slova, ale na základě logické metody vnitrojazykového překladu nalézat vhodná řešení v překladu mezijazykovém“⁵¹.

⁴⁸ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-125-1, s. 21.

⁴⁹ CORNU, G. *Linguistique juridique*. 3. éd. Paris: Montchrestien, 2005. ISBN 978-2-7076-1425-4, s. 16.

⁵⁰ KNITTLOVÁ, D. a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6, s. 206.

⁵¹ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-125-1, s. 18.

4.2 Mezijazykový překlad

Překlad mezi právními jazyky skýtá dva hlavní problémy, a to různost právních systémů a jazykové odlišnosti. Z těchto důvodů by měl překladatel jednak dokonale ovládat nejen výchozí i cílový jazyk (VJ a CJ), ale i výchozí a cílový právní jazyk (VPJ a CPJ), a jednak ovládat doplňkovou odbornou kompetenci v právním systému a právním řádu VJ i CJ.

Překladatel se během právního překladu z VJ do CJ snaží sledovat úroveň konkrétnosti a abstraktnosti vyjadřování s cílem zachovat význam a obsah překládaného textu a zároveň jej přizpůsobit jazykovému úzu i normě CPJ.

Při překladu termínů s ekvivalentem v CPJ překladatel využije procesu substituce, např. „*manželství*“ - „*mariage*“. Ekvivalence může být úplná (existence jednoho ekvivalentu), např. „*matka*“ – „*mère*“, nebo částečná. V případě existence více ekvivalentů záleží na konkrétním kontextu daného výrazu. Častěji se však setkává s překladem termínů bez ekvivalentů, kdy se možným řešením jeví nulový překlad, anebo vyhledání obdobného pojmu v CPJ a jeho využití v daném kontextu.

4.3 Překladatelské postupy

Právě znalost překladatelských postupů by měla překladateli usnadnit jeho práci. V rámci mé bakalářské práce představím čtyři základní překladatelské postupy pro překlad mezi právními jazyky, které popisuje Tomášek ve své knize⁵²: výpůjčku, kalk, transpozici a modulaci.

a) Výpůjčka

Překladatelský postup výpůjčky se zakládá na přenosu jak významové, tak i výrazové stránky právního projevu z VPJ do CPJ. A právě uchováním výrazové stránky se odlišuje od kalku, který tuto stránku nahrazuje vlastní výrazovou stránkou. Výpůjčka tak jako kalk se nejčastěji používá při překladu právních termínů, dále také u jazykových

⁵² Tamtéž, s. 93.

šablon i větších částí textu. Obohacováním slovní zásoby právního jazyka o výsledky výpůjček (tzv. xenoterminy) dochází ve dvou případech. V prvním případě se jedná o potřebu pojmenování nové právní skutečnosti v CPJ a v druhém případě se jedná o potřebu změny kvality komunikace v CPJ, a tudíž vnesení nového termínu z cizího jazyka vedle termínu již existujícího v jazyce vlastním. V dnešním českém právním jazyce se kupříkladu vedle pojmů „*zákoník*“ či „*zákon*“ běžně užívá výraz „*kodex*“ – „*code*“. Dalším příkladem může být pojem „*alimenty*“ – „*aliments*“, který byl zařazen do slovní zásoby obecného jazyka a který je ekvivalentem právního pojmu „*výživné*“.

b) Kalk

Kalk (kalkování) je překladatelský postup, při kterém se přesně zachovává vnitřní struktura překladu z VPJ do CPJ. Knittlová vysvětluje kalk jako doslovný překlad.⁵³ V tomto ohledu se tento překladatelský postup podobá transpozici, nicméně při kalkování dochází k zachování mluvnické kategorie slovních druhů i větných členů VJ a CJ. Po stránce obsahové se kalk ztotožňuje s výpůjčkou. Vypůjčí si totiž význam z cizího jazyka a uvede jej za pomoci vlastních výrazových prostředků do jazyka vlastního. Kalk se aplikuje především při překladu právní terminologie, ale také při překladu slovních spojení, jazykových šablon nebo větších částí textu. Ve většině případů ekvivalent daných právních projevů v CPJ neexistuje. Tomášek uvádí příklad kalkování do francouzštiny na „*know-how*“ – „*savoir-faire*“, kdy čeština používá tento anglický pojem jako plnohodnotnou výpůjčku.⁵⁴

c) Transpozice

Při překladatelském postupu transpozice dochází k co nejvěrnějšímu zachování významové stránky právního projevu. Důsledkem je změna jeho výrazové stránky. Pokud se změna projeví na úrovni druhové kategorie, jedná se o transpozici slovně druhovou. V případě změny kategorie větných členů se hovoří o transpozici větně členské. Trans-

⁵³ KNITTLOVÁ, D. a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6, s. 19.

⁵⁴ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-125-1, s. 116.

pozice funguje při překladu víceslovných termínů, slovních spojeních i jazykových šablon. Tento překladatelský postup se dále dělí na dva postupy překladů: koncentraci (transpozici zhušťující), např. „*rozvod manželství*“ – „*divorce*“ a diluci (transpozici zředňující), např. „*oprávněný*“ – „*ayant droit*“. Rozdíl se projeví zmenšením či zvětšením počtu slov v CJ (v uvedeném případě ve francouzštině).

d) Modulace

Poslední překladatelský postup modulace se zakládá na převodu významové (sémantické) stránky právního projevu ve VJ do náležité významové stránky v CJ prostřednictvím vhodných výrazových prostředků. Knittlová popisuje stručně modulaci jako změnu hlediska.⁵⁵ Podstatou je správné a přesné vymezení právního projevu po významové i obsahové stránce a jeho následné porovnání s obsahem právního projevu v CJ. Modulace nachází své uplatnění hlavně při překladech slovních spojení, jazykových šablon, celých vět i částech textu, kdy by byl existující přímý ekvivalent z hlediska gramatického sice správný, ale neodpovídal by hledisku významovému CJ. Příkladem modulace může být pojem „*rodičovská odpovědnost*“ – „*autorité parentale*“.

⁵⁵ KNITTLOVÁ, D. a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6, s. 19.

5 ROZBOR PRÁVNÍ TERMINOLOGIE VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

V poslední kapitole této práce se soustředím na rozbor právní terminologie druhů vyživovací povinnosti upravených v NOZ. Smyslem této kapitoly je nalézt vhodné jazykové ekvivalenty a následně navrhnout pojem pro danou vyživovací povinnost ve francouzštině.

Pro samotný translátologický rozbor jsem se rozhodla prezentovat pouze nejvhodnější jazykové ekvivalenty a definice, které jsem vyhledávala ve spolupráci se slovníky uvedenými ve zdrojích. Jako nejspolehlivější se jeví:

- pro české definice: PAULDURA, L. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*,
- pro francouzské pojmy: TOMAŠČÍNOVÁ, J., M. LARIŠOVÁ. *Francouzsko-český právní slovník*,
- pro francouzské definice: CORNU, G. *Vocabulaire juridique*.

5.1 Výživné mezi manžely

V rámci vyživovací povinnosti mezi manžely považuji za důležité uvést rozdíl mezi pojmy „výživné“ a „vyživovací povinnost“.

výživné (aliments)	<i>pension alimentaire</i> <i>aliments</i>
„Projev principu vzájemné pomoci v rodinně-právních vztazích; předmět rodinně-právního vztahu odpovídající konkrétnímu plnění vyplývajícímu z vyživovací povinnosti; dle zákonem stanovené výše zahrnuje nejméně zajištění nutné výživy pro oprávněný subjekt, který je odkázán na výživu jinou fyzickou osobou, nejvýše pak zajišťuje stejnou životní úroveň	« <i>Pension alimentaire</i> : Somme d'argent périodiquement due en exécution d'une obligation alimentaire. » « <i>Aliments</i> : Choses nécessaires à la vie, qu'en vertu d'un devoir de solidarité familiale, celui qui le peut doit fournir à son parent sous forme de pension, compte tenu des besoins et des ressources

subjektů rodinně-právních vztahů, typicky dětí nebo manželů (§ 910 a násl. NOZ).“	<i>du créancier et du débiteur (art. 208 CC). »</i>
---	---

vyživovací povinnost	<i>obligation alimentaire</i>
„Povinnost subjektu rodinně-právního vztahu plnit výživné jinému (§ 910 NOZ).“	« <i>Obligation alimentaire (créance, dette): Devoir de verser des aliments résultant soit de la loi (entre parents et alliés, art. 203 et s. CC), soit de la volonté individuelle (convention, legs). »</i>

Z rozboru a kapitoly 2 o vyživovací povinnosti (viz 2.1.1 Výživné mezi manžely, s. 20) tedy vyplývá, že se ve skutečnosti jedná o pojem „vyživovací povinnost“ – „*obligation alimentaire*“.

Překlad VP do francouzského jazyka (FJ): *Obligation alimentaire entre les époux.*

5.2 Výživné rozvedeného manžela

Důležitým pojmem této VP je „rozvedený manžel“. Jak bylo zmíněno v kapitole 2 (viz 2.1 Česká republika, s. 19) v případě výživného rozvedeného manžela se jedná o plný význam pojmu „výživné“ a zohledním jej tedy v navrhovaném překladu.

rozvedený manžel	<i>époux divorcé</i>
„Fyzická osoba, jejíž dřívější manželství zaniklo rozvodem (§ 686, § 751 a násl. NOZ).“	« <i>Divorcés: Ceux qui ont divorcé, ex. époux. »</i>

Překlad VP do FJ: *Pension alimentaire pour l'époux divorcé.*

5.3 Výživné mezi rodiči a dětmi

Pro vzájemnou vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi uvádím definice právních pojmů „*rodič*“ a „*dítě*“.

rodič	<i>parent</i>
„Vytvoření statusového poměru rodič-dítě, tj. u matky narozením, u otce uplatněním jedné ze tří domněnek otcovství, u obou pak osvojením, dává za vznik VP rodiče k dítěti.“ ⁵⁶	« 1. <i>Le père ou la mère.</i> 2. <i>Membre de la famille.</i> »

dítě	<i>enfant</i>
„1. V obecném smyslu účastníka rodinně-právního poměru se jedná o právního potomka rodiče či rodičů, bez ohledu na biologickou realitu a věk (§ 775 až 854, § 915 a násl., § 922 NOZ); 2. V rodinně-právních vztazích, jejichž předmětem je zejména zajištění řádné výchovy, se jedná o nezletilého právního potomka rodiče či rodičů, který dosud nenašel plné svéprávnosti (§ 856, § 865 až 909 obč. zák.).“	« 1. <i>Descendant au premier degré, fils ou fille, sans considération d'âge (art. 371, 731 et 745 CC);</i> 2. <i>Mineur.</i> »

Definice rodiče není v NOZ stanovena, avšak je zřejmé, že význam pojmu „*rodič*“ je shodný jak v jazyce českém, tak francouzském.

Překlad VP do FJ: *Obligation alimentaire entre les parents et leurs enfants.*

⁵⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ a L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, s. 205.

5.4 Výživné mezi předky a potomky

V rámci vzájemné vyživovací povinnosti rozeberu pojmy „předek“ a „potomek“.

předek	ascendant
„Žijící fyzická osoba v postavení předcházejícího příbuzného v přímé příbuzenské linii, tj. každá osoba v postavení od rodiče nebo předka rodiče; může jít o rodičovství biologické nebo statusové (např. osvojitel), (§ 1481, 1635, 1660, 1661, 1676 NOZ).“	« <i>Auteur direct d'une personne (appelée descendant), soit au premier degré (père, mère), soit à un degré plus éloigné dans la ligne paternelle (grands-parents paternels, etc.) ou maternelle (grand-parents maternels), (art. 734 CC).</i> »

potomek	descendant
„Fyzická osoba v postavení následujícího příbuzného v přímé příbuzenské linii, tj. každá osoba v postavení dítěte nebo potomka dítěte; může jít o potomství biologické nebo statusové (např. osvojenec), (§ 675, § 915 a násl., § 1475 a násl., § 1481, 1483, § 1484 odst. 1, § 1490 odst. 1, § 1511 odst. 2, § 1518, 1618, 1635, § 1636 odst. 1, § 1643 odst. 1, § 1646 odst. 3, § 1647, 1660, 1661, § 1673 odst. 2, § 1676 odst. 1 NOZ).“	« <i>Personne issue directement d'une autre (appelée ascendant) soit au premier degré (enfant), soit à un degré plus éloigné (petits-enfants, arrière-petits-enfants), ainsi nommée surtout en matière successorale, la loi faisant des descendants un ordre d'héritier (art. 734 CC).</i> »

Překlad VP do FJ: *Obligation alimentaire entre les ascendants et les descendants.*

5.5 Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce

V případě pojmu „výživné“ se opět jedná o jeho plný význam, a nikoli o význam pojmu „vyživovací povinnost“ (viz 2.1.5 Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce, s. 24). Rozbor provádím pro pojem „*neprovdaná matka*“.

neprovdaná matka	<i>mère célibataire</i>⁵⁷
„Žena, která porodila dítě mimo manželství; žena, která není provdána za otce svého dítěte; neprovdaná matka má vůči otci svého dítěte právo na výživu po dobu dvou let od narození dítěte a příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem (§ 920 NOZ).“	« <i>Femme non mariée (mère adoptive art. 243-1 CC, mère naturelle, naguère appelée fille mère) qui élève son enfant.</i> »

Překlad VP do FJ: *Pension alimentaire et l'assurance de remboursement de certaines dépenses pour la mère célibataire.*

⁵⁷ CORNU, G. *Vocabulaire juridique*. 8. ed. Paris: Quadriga, 2008. ISBN 978-2-13-055986-3, s. 586.

GLOSÁŘ

Dvojjazyčný glosář je sestaven ve spolupráci se slovníky uvedenými ve zdrojích. Glosář obsahuje pojmy rozebírané v poslední kapitole (vyznačeny tučně) a další vybrané pojmy spojené s vyživovací povinností.

Tabulka 8: Česko-francouzský glosář právní terminologie vyživovací povinnosti

ČEŠTINA (TCHÈQUE)	FRANCOUZŠTINA (FRANÇAIS)
dítě	<i>enfant m.</i>
neprovdaná matka	<i>mère f. célibataire</i>
nezletilí	<i>mineurs m. pl.</i>
nezletilost	<i>minorité f.</i>
oprávněný (osoba oprávněná)	<i>créancier m.</i>
osvojenec	<i>adopté m.</i>
osvojení (adopce)	<i>adoption f.</i>
osvojitel	<i>adoptant m.</i>
partnerství (konkubinát)	<i>concubinage m.</i>
potomek	<i>descendant m.</i>
povinný (osoba povinná)	<i>débiteur m.</i>
předek	<i>ascendant m.</i>
příbuzenství	<i>parenté f.</i>
příbuzenství v horizontální linii	<i>filiation f.</i>
příbuzenství vzniklé osvojením	<i>filiation f. adoptive</i>
příbuzenství vzniklé sňatkem	<i>alliance f.</i>
registrované partnerství (ve Francii)	<i>pacte m. civil de solidarité f. (PACS)</i>
rodič	<i>parent m.</i>
rodičovská odpovědnost	<i>autorité f. parentale</i>
rozvedený manžel	<i>époux m. divorcé</i>
výživné (aliments)	<i>pension f. alimentaire</i>
	<i>aliments m. pl.</i>
vyživovací povinnost	<i>obligation f. alimentaire</i>
zletilí	<i>majeurs m. pl.</i>
zletilost	<i>majorité f.</i>

ZÁVĚR

Na závěr bych ráda stručně shrnula a zhodnotila nejdůležitější poznatky vyplývající z této práce. Mým cílem bylo nalézt míru podobnosti a rozdílnosti mezi českou a francouzskou právní úpravou vyživovací povinnosti. Domnívala jsem se, že pokud se v obou právních řádech bude jednat o občanský zákoník jako o základní pramen RP, dojde i ke shodě formální a obsahové jak struktury občanských zákoníků, tak právní úpravy RP, tak i právní úpravy VP.

Díky ratifikaci českého soukromého práva došlo ke sjednocení základního pramene RP mezi ČR a Francií. Z formálního hlediska struktury jsou si občanské zákoníky podobné. Obsahují stejný počet částí a podobné členění. Zásadní rozdíl však tvoří pojmenování částí a nejasné vymezení rodinného práva v případě CC. NOZ je o trochu obsáhlejší než CC a naopak tomu je v případě právní úpravy RP. Další podstatnou odlišností občanských zákoníků a právních úprav RP je začlenění zákona o registrovaném partnerství a s ním spojenými povinnostmi do CC.

Co se týče právní úpravy VP, NOZ seskupuje všechny druhy VP až na ty, které se týkají registrovaného partnerství. Ve Francii druhy VP upravují kromě CC další zákony. Stejně jako v případě RP ve Francii, ani druhy VP nejsou jasně vymezeny především kvůli jejich chybějícímu pojmenování. Tak jako v ČR, i ve Francii se nacházejí druhy VP, které nestanoví právní řád druhé země. Komparativní analýza druhů VP upravených zejména v občanských zákonících odhalila, že se velice podobají. Obzvláště pak ve vztahu mezi osobou povinnou a oprávněnou, kdy se v obou zákonících jedná o vzájemné VP mezi manžely, rodiči a dětmi, předky a potomky. Rozsah VP se posuzuje stejným způsobem, tj. podle schopností, možností a majetkových poměrů povinného a úrovně potřeby oprávněného. K relativnímu zániku dochází především změnou poměrů, soudním rozhodnutím či uplynutím doby. Absolutní zánik VP je v české i francouzské právní úpravě spojen se smrtí jedné z osob.

Tato práce umožnila seznámení se s právní úpravou rodinného práva a vyživovací povinnosti v českém i francouzském systému. Vzhledem k rostoucí míře rozvodovosti považuji téma mé práce za aktuální. I z hlediska přibývajících počtu francouzsko-českých rodin, mohou být komparativní analýza druhů vyživovací povinnosti v České republice a ve Francii a rozbor příslušné právní terminologie užitečnými.

RÉSUMÉ

L'objectif principal du présent mémoire de licence est l'analyse comparative des obligations alimentaires en République tchèque et en France. L'objectif secondaire est l'analyse de la terminologie juridique tchèque liée au sujet concerné et la recherche de ses équivalents français.

Ce mémoire se divise en cinq chapitres. La partie théorique est introduite par le premier chapitre où j'ai brièvement décrit l'histoire, les sources et la structure du droit de la famille tchèque et français.

Le deuxième chapitre est consacré aux obligations alimentaires. J'ai d'abord présenté toutes les différentes sortes des obligations alimentaires dans les pays mentionnés ci-dessus pour ensuite expliquer plus en détail celles qui se trouvent dans la source fondamentale du droit de la famille dans le système tchèque et français que j'ai tenté de vérifier. Lors de cette description, je me suis concentrée sur les sujets, la naissance, l'extention et la fin de ces obligations alimentaires.

Le troisième chapitre a apporté la comparaison de la source fondamentale et de la structure du droit de la famille et particulièrement la comparaison de toutes les sortes des obligations alimentaires de la République tchèque et de la France. Je me suis basée sur l'hypothèse que non seulement la structure, mais aussi le contenu du Code civil et même des obligations alimentaires seront plutôt identiques dans les deux systèmes juridiques. Cela pourrait aussi signifier la même séparation de la réglementation du Pacte civil de solidarité (PACS) du Code civil français. La structure de ces deux sources est en général similaire ; ils comprennent un titre préliminaire et cinq livres. Cependant, il faut mentionner que l'appellation des livres est différente. En examinant la division détaillée, il était possible d'y découvrir de petites nuances. Une grande différence est présentée par la réglementation du droit de la famille laquelle ne porte ni l'appellation, ni la structure précise du Code civil français. Le droit de la famille tchèque régit trois ensembles : le mariage, la filiation et la parenté par alliance, la tutelle et d'autres formes de l'assistance pour l'enfant. Le droit de la famille français, qui est décrit surtout dans *le livre I : Des personnes*, du Code civil, est divisé plus amplement et comprend quatorze titres. En apprenant que la réglementation du PACS est incluse dans le Code civil français, j'ai dû constater que mon hypothèse était fautive. En ce qui concerne les obligations alimentaires en République tchèque, le Code civil les régit toutes sauf celles du partenariat enregistré.

Néanmoins, en France, la réglementation des obligations alimentaires est divisée dans trois codes: Code civil, Code de l'action sociale et des familles, et Code de la santé publique. De plus, les obligations alimentaires françaises ne sont pas spécifiées à la différence des obligations alimentaires tchèques. L'ordre juridique tchèque ne régit ni *l'application de l'obligation alimentaire envers une personne hospitalisée*, ni *l'exonération de l'obligation alimentaire pour les enfants maltraités*, qui se trouvent hors du Code civil français. Par contre le Code civil tchèque régit *la pension alimentaire et l'assurance de remboursement de certaines dépenses pour la mère célibataire et la pension alimentaire pour l'époux divorcé*. Après avoir fait l'analyse, je peux constater que les obligations alimentaires réglées dans les codes civils sont conformes au niveau relationnel entre le créancier et le débiteur, notamment entre les époux, les parents et leurs enfants, les ascendants et descendants. Les obligations alimentaires sont réciproques. L'extinction des obligations alimentaires s'évalue également conformément aux dispositions, possibilités du débiteur et le niveau de besoin du créancier. La fin relative peut être causée avant tout par le changement de la situation, par la décision de justice ou par l'expiration de la période. La mort d'une des personnes met fin absolue à l'obligation alimentaire.

Dans le quatrième chapitre, j'ai expliqué les traits spécifiques de la langue juridique et également la problématique de la traduction dans d'autres langues. En poursuivant la traduction juridique, il y est montré de différentes méthodes de base : l'emprunt, le calque, la transposition et la modulation.

Le cinquième chapitre se compose de la partie pratique. En se focalisant sur l'analyse de la terminologie des obligations alimentaires du Code civil tchèque, j'ai déterminé les équivalents linguistiques convenables. En outre, grâce aux résultats obtenus, j'ai essayé de donner les appellations de ces obligations alimentaires en français. Cette partie est accomplie par le glossaire tchèque-français comprenant la terminologie juridique choisie des obligations alimentaires.

Pour conclure, le présent mémoire a permis de faire connaissance à la fois avec le droit de la famille et avec les obligations alimentaires du système juridique tchèque et français. Malgré la diminution du nombre de divorces, l'indicateur de divorcialité augmente tant en République tchèque qu'en France. Par conséquent, le sujet « obligations alimentaires » est de plus en plus actuel. Vu la croissance du nombre de familles franco-tchèques, ce mémoire peut être opportun en apportant une analyse des obligations alimentaires et de leur terminologie dans les deux pays.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Právní předpisy

- Code civil
- Code de l'action sociale et des familles
- Code de la santé publique
- Zákon č. 2/1993 Sb. - Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 115/2006, Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 239/2008 Sb.
- Základní zákon České republiky, zákon č. 1/1993 Sb. - Ústava České republiky

Knižní zdroje

- CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. 3. éd. Paris: Montchrestien, 2005. ISBN 978-2-7076-1425-4.
- CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. 8. ed. Paris: Quadriga, 2008. ISBN 978-2-13-055986-3.
- *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [...nejen pro překladatele]*. V Brně: Lingea, 2007. ISBN 978-80-87062-05-0.
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7.
- KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad A překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-84-4.

- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9.
- LE DOCTE, Edgard a Michal TOMÁŠEK. *Čtyřjazyčný právní slovník*. Praha: Codex, 1997. ISBN 80-85963-09-4.
- NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5167-2.
- PAULDURA, Lukáš. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-660-0.
- SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-512-2.
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-125-1.
- TOMAŠČÍNOVÁ, Jana, Markéta LARIŠOVÁ. *Francouzsko-český právní slovník*. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-48-2.
- VÁVROVÁ, Lenka, Mgr. *Výživné pro děti v české a francouzské právní úpravě*. Praha, 2005. Rigorózní práce (JUDr.). Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007-05-01.
- VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český, česko-francouzský slovník*. Voznice: Leda, 2002. ISBN 80-85927-97-7.

Elektronické zdroje

- DADÁK, Michal, 2014. Napoleonova kodifikace práva a Code civil. *Law Portal: studentský magazín o právu* [online]. Dostupné z: <http://www.lawportal.cz/napoleonova-kodifikace-prava-a-code-civil/>.
- GAUVENET, Laurence, 2008. Droit de la famille : Mariage, Divorce, Concubinage, Filiation, PACS. *SOS-Net* [online]. Dostupné z: <http://danc.free.fr/famille/index.htm>.
- La famille et le droit, 2014. *France Culture* [online]. Dostupné z: <https://www.franceculture.fr/emissions/grande-traversee-nos-histoires-de-famille/la-famille-et-le-droit>.

- Oficiální databáze právních předpisů Francie, 2017. *Légifrance.gouv.fr : le service public de la diffusion du droit*, [online]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/>.
- Oficiální portál evropské e-justice, 2017. *Réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale* [online]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_maintenance_claims-47-FR-fr.do?init=true.
- Oficiální portál francouzské správy, 2017. *Service-public.fr : Le site officiel de l'administration française*, [online]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/>.
- Oficiální portál ministerstva zahraničních věcí ČR, 2017. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_registrovaneho_partnerstvi_ve/index.html.
- REVEL, Janine, 2007. Fiche de niveau 1 : Droit de la famille. *Портал французского права* [online]. Dostupné z: http://www.france-jus.ru/upload/fiches_fr/Droit%20de%20la%20famille.pdf.
- VALLEZ, Maryline, 2013. Quelques dates importantes en droit de la famille. *Balises : le webmagazine de la Bibliothèque publique d'information* [online]. Dostupné z: <http://balises.bpi.fr/sociologie/quelques-dates-importantes-en-droit-de-la-famille>.

SEZNAM ZKRATEK

CC	Code civil
CJ	Cílový jazyk
CPJ	Cílový právní jazyk
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FJ	Francouzský jazyk
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obč. zák	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění platném do 31. 12. 2013
RP	Rodinné právo
VJ	Výchozí jazyk
VP	Vyživovací povinnost
VPJ	Výchozí právní jazyk

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Základní struktura nového občanského zákoníku	12
Tabulka 2: Základní struktura Code civil	14
Tabulka 3: Struktura rodinného práva v ČR.....	15
Tabulka 4: Základní struktura rodinného práva ve Francii.....	17
Tabulka 5: Druhy vyživovací povinnosti a jejich právní úprava v ČR	19
Tabulka 6: Druhy vyživovací povinnosti a jejich právní úprava ve Francii.....	25
Tabulka 7: Srovnání všech druhů vyživovací povinnosti v ČR a ve Francii.....	29
Tabulka 8: Česko-francouzský glosář právní terminologie vyživovací povinnosti	40